

CZŁOWIEK W RELACJI
DO ZWIERZĄT, ROŚLIN
I MASZYN W KULTURZE

Tom 2

Od humanizmu do posthumanizmu

NR 3193

CZŁOWIEK W RELACJI DO ZWIERZĄT, ROŚLIN I MASZYN W KULTURZE

Tom 2

Od humanizmu do posthumanizmu

pod redakcją naukową
JUSTYNY TYMIENIECKIEJ-SUCHANEK

Redaktor serii: Historia Literatur Słowiańskich
BOŻENA TOKARZ

Recenzenci
PIOTR FAST
HONORATA KORPIKIEWICZ
MICHAŁ OSTROWICKI

Spis treści

Słowo wstępne (<i>Justyna Tymieniecka-Suchanek</i>)	9
---	---

Między mitologią a folklorem

ИННА ШВЕД Архаическая модель «человек – не-человеческие формы жизни» и постгуманизм	15
OLGA KIELAK Ludowe rytuały wobec zwierząt domowych. Przykład KROWY	33

W literackim krajobrazie (nie)organicznych bytów wielorakich

BRYGIDA PUDEŁKO Bird Imagery in Turgenev's <i>A Sportsman's Sketches</i> and Conrad's <i>The Mirror of the Sea</i>	49
MONIKA RZECZYCKA Minerał – roślina – zwierzę – człowiek. Spirala „kosmicznej ewolucji” w rosyjskim piśmiennictwie ezoterycznym początku XX wieku	62
PAWEŁ PASIEKA Bestiariusz Franza Kafki	72
DOMINIK ANTONIK Zwierzęta Brunona Schulza. Ku nieobliczalnym wymiarom istnienia	94
PAULINA MALICKA W poetyckim zoo Eugenia Montalego	108
MONIKA I. ZIELIŃSKA Człowiek – las – zwierzę w opowieści-bajce Borisa Siergunienkowa <i>Leśny koń</i>	123

JAROSŁAW WACH	
Współistnienie ludzi i zwierząt w epice Wiesława Myśliwskiego – analiza relacji międzygatunkowych	133
ANETA CHMIEL	
Świadectwo pewnego malakologa. Figura ślimaka w powieści Vincenza Consola <i>Uśmiech nieznanego marynarza</i>	149
GRAŻYNA PIETRUSZEWSKA-KOBIELA	
Poświatowska posthumanistyczna?	160
IWONA GRALEWICZ-WOLNY	
Fatygą łodygi. Wisława Szymborska wobec milczenia roślin	177
IRENA GÓRSKA	
Człowiek wobec tego, co nie-ludzkie, w twórczości Wisławy Szymborskiej i Tadeusza Różewicza	187
KATARZYNA ARCISZEWSKA	
Symbolika przemiany człowieka w zwierzę we współczesnej literaturze rosyjskiej	204
ОЛЬГА ГАВРИЛИНА	
«Освоение» мира машин в русской женской прозе конца XX века	218
MARIA DĄBROWSKA-CZOCH	
Jadąc do Rāšinarī	229
ANNA N. WILK	
Kot-ofiara i koza-zbawca, czyli odwrócenie symboliki zwierzęcej w <i>Okresie dojrzewanania</i> Anny Starobiniec	242
MONIKA BŁASZCZAK	
Dramatyczne twory „niby-ludzkie”	250

O przekraczaniu antropocentrycznych granic w filozofii

AGATA KŁOCIŃSKA	
Relacja ja – Ty z bytami nieosobowymi. Filozofia Martina Bubera jako myśl prekursorska wobec posthumanizmu	269
KRZYSZTOF KROPACZEWSKI	
Wschodniosłowiańskie interpretacje tendencji posthumanistycznych w kontekście rosyjskiego kosmizmu	281
KATARZYNA RYBIŃSKA	
Rozważania Emila Ciorana na temat: „Dlaczego nie miałbym zamienić się z kwiatem?”	296
JUSTYNA SCHOLLENBERGER	
Przestrzenie ko-egzystencji – dyskurs posthumanizmu wobec tezy o relacyjnym sposobie istnienia	311

JOANNA FRĄCKOWIAK	
Biokomunikacja: możliwości porozumienia w stawaniu się ze zwierzętami . . .	324

MICHAŁ KASPRZAK	
Autoteliczni nie-ludzie	332

Wokół sztuki

PAWEŁ MARCINKIEWICZ	
Estetyka natury w malarstwie i sztukach wizualnych: krótki rys historyczny . .	347

EWA SZKUDLAREK	
„Muszki wokół lampy” – estetyka owadziego świata w twórczości Stanisława Ignacego Witkiewicza	361

MAŁGORZATA LISZEWSKA	
Ludzkie, pozaludzkie i odczłowieczone. Wizerunki obcości jako projekcje ludzkich lęków i źródła fascynacji	376

EWELINA WALĄG	
Genesis z natury kultury. Filtrowanie światów	388

Nowe zagadnienia z zakresu prawa

KAMIL MUZYKA	
Zarys prawa w odniesieniu do sztucznych inteligencji i osób emulowanych . .	401

Zwierzęta w powojennej historii wojskowości

IRENEUSZ BIENIECKI	
Potrzeba chwili czy wyższa konieczność? Szkolenie i wykorzystanie psów służbowych w ochronie granicy w latach 1945–1991 w świetle dokumentów Wojsk Ochrony Pogranicza	411

Noty o Autorach	423
---------------------------	-----

Indeks osobowy	429
--------------------------	-----

Słowo wstępne

Z przyjemnością prezentujemy Państwu drugi tom – *Od humanizmu do posthumanizmu* – zbiorowej monografii interdyscyplinarnej *Człowiek w relacji do zwierząt, roślin i maszyn w kulturze*. Stanowi on problemową kontynuację pierwszej części, eksponującej aspekt post- i transhumanistyczny. Oba tomy łączy pytanie o nasze „bycie z innymi”, rozpatrywane w ujęciu kultury wysokiej i niskiej w różnych konfiguracjach, z uwzględnieniem jednej lub wszystkich trzech relacji: człowiek – zwierzę (człowiek wobec zwierząt/jako zwierzę, zwierzęca strona ludzkiej natury, porozumienie międzygatunkowe i inne), człowiek – roślina (człowiek wobec roślin/jako roślina, roślinna strona ludzkiej natury, rośl-inna wrażliwość i inne), człowiek – maszyna rozumiana jako humanoid techniczny bądź dwoisty byt organiczno-nieorganiczny (cyborg, sztuczna inteligencja itp.)¹.

Proponowana monografia zawiera różne materiałowo, formalnie i warsztatowo teksty, wśród których znajdują się bardzo odmienne pod względem stylistycznym formy: artykuły i rozprawy naukowe, felietony oraz eseje, a nawet raport. Owa różnorodność wynika z tego, że autorzy są specjalistami wielu dziedzin. Być może książka ta spełni oczekiwania związane z interdyscyplinarnym postrzeganiem i badaniem rzeczywistości. Mam nadzieję, że przyczyni się do przeorganizowania i przewartościowania naszego myślenia o publikacjach naukowych w ogóle – pozwoli dostrzec, że wąskie specjalizacyjne studia adresowane tylko do filologów odchodzą w zapomnienie, wkrótce przestaną mieć rację bytu z uwagi na dominującą w nauce tendencję do holistycznego ujmowania świata. Udział w tym przedsięwzięciu wydawniczym reprezentanta biologii i przedstawicieli filozofii przyrody (w tomie pierwszym) potwierdza zasadność

---

¹ Szerzej o tej problematyce badawczej traktuje wprowadzenie napisane do tomu pierwszego niniejszej monografii. Zob. J. TYMIENIECKA-SUCHANEK: *Słowo wstępne*. W: *Człowiek w relacji do zwierząt, roślin i maszyn w kulturze*. Red. nauk. J. TYMIENIECKA-SUCHANEK. T. 1: *Aspekt posthumanistyczny i transhumanistyczny*. Katowice, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2014, s. 9–13.

prowadzenia badań mieszczących się w nurcie „trzeciej kultury”, która poszukuje powiązań humanistyki i nauk przyrodniczych. Niniejsza monografia jako interdyscyplinarny zbiór artykułów jest bowiem rodzajem dyskusji ich autorów: biologa, bioetyków i filozofów przyrody z humanistami reprezentującymi różne dziedziny wiedzy, i staje się ona dowodem na to, że idea „trzeciej kultury” w obszarze polskich ponaddiscyplinarnych badań od czystej epistemologii przechodzi do praktyki życia naukowego. To ważny – nie waham się użyć takiego określenia – krok na drodze ku bio-logiczności w nauce oraz ku przełamaniu paradygmatu segregowania specjalności i, jak się okazuje, nie ostatni².

Drugi tom monografii przenosi akcent na ukazanie kierunku, w którym podąża ludzka kultura na drodze ku posthumanistycznym przemianom, co pozwala prześledzić interesujące zjawisko polegające na tym, że człowiek opuszcza uprzywilejowane miejsce w świecie – z istoty „jedynej w” staje się istotą „jedną z” (Michał Epstein). Autorzy zamieszczonych w prezentowanej publikacji artykułów docierają do (pra)źródeł myśli posthumanizmu, doszukują się prekursorskich wobec niej zjawisk w dawnej kulturze codzienności (np. w folklorze) oraz w literaturze, filozofii i malarstwie (począwszy od drugiej połowy XIX wieku, a skończywszy na współczesności). Oprócz tekstów eksplorujących antycypacje posthumanistyki w szeroko rozumianej kulturze znalazły się tu też artykuły odzwierciedlające idee nieantropocentryczne w światopoglądzie utworów literackich, w koncepcjach i teoriach filozoficznych, w zamyśle sztuki wizualnej i filmowej drugiej połowy XX wieku, a więc te, które nie zmieściły się w tomie pierwszym. A zatem – w porównaniu z poprzednim – w tomie drugim mamy do czynienia ze znacznie szerszym i bogatszym wachlarzem tematyczno-problemowym.

Tę polifonię wzbogacają dwa ostatnie teksty, wymagające poszerzenia spisu treści, dla każdego z osobna, o dwie odrębne części (prawo i wojskowość), ponieważ różnią się one tematyką, a zwłaszcza stylem narracji od poprzednich filozoficznych, kulturoznawczych oraz literaturoznawczych rozważań. W pierwszym omówiono aspekty prawne uznania sztucznej inteligencji za osobowość posiadającą prawa i obowiązki, podobnie jak człowiek. Ten szkic z pogranicza prawa uzmysławia, że wcześniej czy później w nowoczesnej rzeczywistości, po nadaniu praw ludziom, zwierzętom, a nawet roślinom³, człowiek będzie musiał

² Świadczy o tym Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Biological turn. Idee biologii w humanistyce współczesnej”, zorganizowana przez dr hab. Dobrosławę Wężowicz-Ziółkowską, prof. UŚ, i mgr Emilię Wieczorkowską (Instytut Nauk o Kulturze i Studiów Interdyscyplinarnych Uniwersytetu Śląskiego) w Katowicach w dniach 22–23 maja 2014 roku, w której – nieprzypadkowo – brały udział osoby, w tym pisząca te słowa, publikujące w niniejszej monografii.

³ W latach 2002–2005 ukazały się prace Robina Attfielda i Charlesa Cockella uzasadniające przyznanie praw drzewom, mikroorganizmom i dzikim istotom, nieobjętym etyką ekologiczną. Pisze o tym В.Е. БОРЕЙКО: *Этика и практика охраны биоразнообразия*. Киев, Логос, 2008. Pracę o prawach drzew opublikował Christopher D. Stone już w 1974 roku. Zob. К. Стоун: *Должны ли деревья иметь права?* «Гуманитарный экологический журнал» 2001, Т. 1, s. 56–60.

zmierzyć się z problemem regulacji prawnych w stosunku do bytów sztucznych (technologicznych). Kolejny artykuł w formie sprawozdawczej relacjonuje warunki pracy psów służbowych. Wnosi cenne informacje o kondycji czworonogów, ponieważ czytelnik, przedzierając się przez statystyki i raporty, dowiaduje się czegoś więcej o reagowaniu i aktywności psów pracujących dla wojska w warunkach wyjątkowych. Dolegliwości zdrowotne tych zwierząt sugerują, że nawet zrównoważone psy przeżywają stres podczas służby, dlatego dobrze się dzieje, iż zwierzęta na emeryturze zostają otoczone troskliwą opieką.

Zebrane w zbiorze artykuły różnią się nie tylko tematyką i sposobem ujęcia bogatych treści, ale przede wszystkim retoryką. Różnorodność stanowi zaletę monografii, wskazuje i rysuje bowiem szerokie spektrum badawcze oraz dalekosiężne perspektywy rozwojowe dla posthumanizmu. Warto podkreślić, że zagadnienia rozważane przez większość autorów są ujmowane w metodologii mieszczącej się w najnowszym nurcie badawczym współczesnej humanistyki, zwanym ekokrytyką, która promuje studia polegające na poszukiwaniu nowych konfiguracji między gatunkiem ludzkim a resztą uniwersum. Krytyka ekologiczna staje się szczególnym sposobem odczytywania utworów literackich, rozumienia obrazów filmowych, interpretacji zjawisk kulturowych, zarówno najnowszych, jak i dawnych, zakłada bowiem, że w niemal każdym dziele jego autor (pisarz/filozof/artysta) podświadomie buduje jakąś, ściśłą bądź luźną, relację między zawartą w danym utworze treścią a światem przyrody. Recepcja kultury omawianej w aspekcie ekokrytyki wysuwa na plan pierwszy problem relacji między ludźmi a nie-ludźmi. Ekokrytyka nie uznaje utworu literackiego czy obrazu filmowego jako samodzielnego i niezależnego tworu estetycznego, pozbawionego powiązań z rzeczywistością funkcjonującą poza tekstem czy obrazem.

Ostatnia uwaga dotyczy badań literaturoznawczych – dziedziny mi najbliższej – które dominują w monografii. Oba tomy zawierają artykuły literaturoznawcze, w których przedmiot analiz stanowią wszystkie rodzaje literackie. Akcenty posthumanistyczne obecne zarówno w epice, poezji, jak i dramacie dobitnie świadczą o tym, że posthumanizm nie zna rodzajowych i gatunkowych granic, co można uogólnić i odnieść do wszystkich niemal zjawisk kultury. W imieniu Autorów oraz własnym wyrażam nieustającą nadzieję, że prezentowana monografia przyczyni się do większej integracji środowiska naukowego – zwłaszcza tych jego przedstawicieli, którzy zajmują się aspektami post- i transhumanistycznymi we współczesnej humanistyce – co zaowocuje kolejnymi publikacjami o podobnej do podjętej tu tematyce.

Noty o Autorach

Dominik Antonik – mgr, doktorant Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zajmuje się teorią literatury i kultury, bada najnowszą literaturę i jej związki ze sferą publiczną. Przygotowuje rozprawę doktorską o statusie i funkcji autora we współczesnej kulturze. Współpracuje z portalem E-SPLOT. Publikował m.in. w: „Tekstach Drugich”, „Res Publice Nowej” i „Polisemii”.

Katarzyna Arciszewska – dr, adiunkt w Katedrze Rosjoznawstwa, Literatury i Kultury Rosyjskiej Instytutu Filologii Wschodniosłowiańskiej Uniwersytetu Gdańskiego. Zainteresowania badawcze: motywy ezoteryczne i niesamowite w literaturze rosyjskiej, literatura gotycka, literatura i kultura popularna. Wybrane publikacje: *Nowa koncepcja wampira. Utwory wampiryczne rosyjskiej grupy rockowej „Piknik” (Krew – substancja, symbole, mitologia*. Red. D. Oboleńska, K. Arciszewska. Gdańsk 2012); *Ezoteryczny aspekt metamorfozy wampira i wilkołaka w wybranych utworach najnowszej rosyjskiej literatury popularnej (Światło i ciemność. Ezoteryzm w kulturze XX i XXI wieku*. T. 4. Red. K. Rutecka, M. Rzczycka. Gdańsk 2012); *Niebo i piekło w dramacie „Tpu zapu” Pimiena Karpowa (Światło i ciemność. Motywy ezoteryczne w kulturze rosyjskiej początku XX wieku*. T. 2. Red. E. Biernat, M. Rzczycka. Gdańsk 2006).

Ireneusz Bieniecki – dr, adiunkt w Katedrze Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Pomorskiej w Słupsku. Doktorat obronił w Uniwersytecie Gdańskim w 1995 r. Opublikował monografie: *Flotyła rzeczna Polskiej Marynarki Wojennej w Pińsku w latach 1925–1935 w świetle sprawozdań inspektorów armii i oficerów Korpusu Kontrolerów* (Toruń 2005) oraz *Przestępczość graniczna na polskim wybrzeżu w drugiej połowie XX wieku. Wybrane problemy* (Słupsk 2012). Autor ponad 200 artykułów i referatów zamieszczonych w wydawnictwach specjalistycznych. Obszar zainteresowań naukowych: historia najnowsza, historia wojskowości, biografistyka, formacje ochrony i obrony granic.

Monika Błaszczak – dr, adiunkt w Zakładzie Estetyki Literackiej Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Polonistka, teatrołożka i kulturoznawczyni. W swoich badaniach zajmuje się przede wszystkim estetyką współczesnego oraz najnowszego dramatu i teatru.

Aneta Chmiel – dr, adiunkt w Zakładzie Italianistyki w Instytucie Języków Romańskich i Translatoryki Uniwersytetu Śląskiego, absolwentka filologii klasycznej i filologii włoskiej w UŚ. Autorka krajowych i zagranicznych publikacji z zakresu literatury włoskiej. Jej zainteresowania badawcze obejmują włoską literaturę dawną: renesansową, a w szczególności polifoniczną, ekspresjonistyczną, która znalazła realizację w twórczości makaronicznej, oraz współczesną, po roku 1968.

Maria Dąbrowska-Czoch – mgr, słuchaczka Filologicznych Studiów Doktoranckich Uniwersytetu Gdańskiego. Ukończyła studia licencjackie na kierunku slawistyka; pisała pracę o poezji chorwackiej. Ukończyła studia magisterskie na filologii polskiej (praca magisterska poświęcona poezji polskiej). Pracuje nad rozprawą doktorską na temat twórczości Henryka Sienkiewicza, Witolda Gombrowicza i Andrzeja Stasiuka. Zajmuje się wybranymi powieściami tych autorów, ujmując je w perspektywie *human – animal studies*.

Joanna Frąckowiak – mgr, doktorantka w Zakładzie Antropologii Filozoficznej Instytutu Filozofii Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Zainteresowana problematyką ciała: jego świadomości, granic i uwarunkowań społecznych.

Olga Gawrilina – dr, niezależny naukowiec. Autorka kilkunastu artykułów poświęconych badaniu rosyjskiej prozy kobiecej końca XX wieku, poezji kobiecej XIX i połowy XX stulecia oraz obrazów przyrody w utworach pisanych przez kobiety.

Irena Górka – dr, adiunkt w Zakładzie Estetyki Literackiej Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu im. A. Mickiewicza. Zajmuje się teorią literatury, szczególnie teorią dramatu, oraz szeroko pojętą estetyką współczesną. Autorka książek: *Dramat jako filozofia dramatu na przykładzie twórczości Tadeusza Różewicza* (Poznań 2004), *Literatura na próbie. Między literaturą a komentarzem: Różewicz – Witkacy – Kantor* (Poznań 2013), a także licznych artykułów poświęconych dramaturgii współczesnej oraz relacjom literatury i komentarza. Sekretarz redakcji „Przestrzeni Teorii”.

Iwona Gralewicz-Wolny – dr, adiunkt w Zakładzie Teorii Literatury Instytutu Nauk o Literaturze im. I. Opackiego Uniwersytetu Śląskiego. Autorka interpretacyjnych szkiców poświęconych polskiej literaturze współczesnej oraz literaturze dla dzieci i młodzieży. Opublikowała książki: *Pisz o milczeniu: świat poetycki Anny Kamieńskiej* (Katowice 2002), *Ja czytam, ty czytasz... Dziesięć szkiców o poezji i prozie* (Katowice 2011) oraz *Poetka i Świat. Studia i szkice o twórczości Wisławy Szymborskiej* (Katowice 2014).

Michał Kasprzak – mgr, absolwent Instytutu Kulturoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego. Kontynuuje studia na tej uczelni jako uczestnik Studiów Doktoranckich Nauk o Kulturze. Członek zespołu badawczego realizującego projekt „Pejzaż dźwiękowy Wrocławia – badania nad audiosferą miasta środkowoeuropejskiego”. Interesuje się teorią kultury, filozofią humanistyki, aksjologią.

Olga Kielak – mgr, absolwentka filologii polskiej, obroniła pracę magisterską „Językowo-kulturowy obraz krzewów w polszczyźnie potocznej i ludowej”, napisaną pod kie-

runkiem prof. dr hab. S. Niebrzegowskiej-Bartmińskiej. W ramach programu MNiSW „Diamantowy Grant” realizuje projekt „Językowo-kulturowy obraz zwierząt domowych w języku potocznym i polskiej kulturze ludowej” poświęcony ludowym wyobrażeniom zwierząt domowych. Rekonstrukcja ich językowo-kulturowego obrazu stanie się również przedmiotem jej rozprawy doktorskiej.

Agata Kłocińska – mgr, doktorantka w Zakładzie Filozofii Religii Instytutu Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego. Zainteresowania naukowe: filozofia religii, dialog międzyreligijny i religioznawstwo. Obroniła pracę magisterską o mistycyzmie chrześcijańskim oraz buddyjskim („Mistyka i działanie. Doświadczenie mistyczne w życiu homo religiosus”). Zajmuje się problematyką cudów oraz zjawisk niezwykłych w religii. Obecnie przygotowuje pracę doktorską o zjawiskach cudownych.

Krzysztof Kropaczewski – dr, literaturoznawca, adiunkt w Zakładzie Komparatystyki Literacko-Kulturowej i Pracowni Badań nad Twórczością F. Dostojewskiego Instytutu Filologii Rosyjskiej Uniwersytetu im. A. Mickiewicza. Członek Międzynarodowego Towarzystwa Dostojewskiego (IDS), uczestnik Humanistycznego Centrum Badań „Dyskurs Wielokulturowy”. Zainteresowania naukowe dotyczą takich zagadnień, jak: twórczość F. Dostojewskiego w kontekście współczesnych przemian podstawowych paradygmatów humanistyki oraz status języka rosyjskiego jako czynnika określającego tożsamość narodową na tle współczesnych jego przemian. Wybrane ostatnie publikacje: *Duchowość z głębin. Funkcjonowanie odniesień do kultury rosyjskiej w filmie „Świtez” K. Polaka* („Przegląd Rusycystyczny” 2012, nr 1/2), *Dostojewowska koncepcja piękna w kontekście idei Bogocześnictwa* („Scripta Neophilologica Posnaniensia” 2012, nr 12), *Język rosyjski jako centrum idei narodowej – ujęcie Władymira Biblera* („Studia Rossica Posnaniensia” 2013, nr 38).

Małgorzata Liszewska – dr, adiunkt w Zakładzie Antropologii Filozoficznej, Filozofii Kultury i Estetyki Instytutu Filozofii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Ukończyła studia magisterskie na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu M. Kopernika w Toruniu, a doktoranckie na UWM w Olsztynie. Rozprawę doktorską „Wstęp do estetyki architektury. Teoretyczne podstawy problematyki percepcji wzrokowej” napisała pod kierunkiem prof. dr hab. Marii Gołaszewskiej w Uniwersytecie Jagiellońskim. Zainteresowania naukowe: estetyka, teoria sztuk plastycznych i filozofia kultury.

Paulina Malicka – dr, literaturoznawca w zakresie italianistyki, pracuje w Zakładzie Językoznawstwa Włoskiego i Praktycznej Nauki Języka Włoskiego w Instytucie Filologii Romańskiej Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Rozprawę doktorską poświęciła analizie problematyki daru w poezji Eugenia Montalego w perspektywie rozważań filozoficzno-antropologicznych. Centralne miejsce w jej badaniach zajmuje poezja włoska XX i XXI wieku, poezja dialektalna Sycylii oraz szeroko rozumiana „sycylijskość” w literaturze, filmie, teatrze i w sztukach wizualnych.

Paweł Marcinkiewicz – dr hab., adiunkt w Instytucie Filologii Angielskiej Uniwersytetu Opolskiego, nauczyciel akademicki, poeta i tłumacz poezji. Autor monografii o relacjach między przestrzenią miasta a poezją *The Rhetoric of the City* (Frankfurt am

Main–New York 2009). W 2012 r. ukazała się jego monografia poświęcona poezji Johna Ashbery’ego pt. *Colored Alphabets’ Flutter*.

Kamil Muzyka – mgr, prawnik, absolwent Wyższej Szkoły Zarządzania i Prawa w Warszawie, specjalista prawa patentowego i własności przemysłowej. Pracuje jako tłumacz i badacz stanu techniki. Pasjonuje się mitologią słowiańską, archeologią, astrofizyką, technologią, militariami. Z zamiłowania pisarz i tłumacz opowiadań fantastyczno-naukowych.

Paweł Pasięka – dr, adiunkt w Zakładzie Filozofii Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Główny przedmiot jego zainteresowań stanowi filozoficzna analiza relacji człowiek – natura, ze szczególnym uwzględnieniem różnicy między człowiekiem a zwierzęciem. Specjalizuje się w analizie etycznych zobowiązań wobec zwierząt oraz przyznania im praw. Ostatnie publikacje: *Kartezjańska koncepcja zwierzęcia-maszyny* („Filo-sofija” 2012/2, nr 17), *Koniec natury. Perspektywa antyantropocentryczna* (*Ludzie i nie-ludzie. Perspektywa socjologiczno-antropologiczna*. Red. A. Mica, P. Łuczeczek. Pszczółki 2011), *Filozofia krajobrazu miejskiego* (*Miasto nie-miasto. Refleksje o mieście jako społeczno-kulturowej hybrydzie*. Red. L. Michałowski, D. Rancew-Sikora, A. Bachórz. Gdańsk 2010), *Dialogue and Persuasion* (“Dialogue and Universalism” 2010, nr 9–10).

Grażyna Pietruszewska-Kobiela – dr, adiunkt w Zakładzie Teorii Literatury Akademii im. J. Długosza w Częstochowie. Prowadzi badania interdyscyplinarne i komparatystyczne dotyczące literatury i sztuki XX i XXI wieku oraz multimediów. Autorka 3 monografii, redaktorka 6 prac o charakterze monograficznym, w swoim dorobku ma około 100 artykułów naukowych i kilka recenzji. Uczestniczka badań w ramach Pracowni Komparatystyki Kulturowej, Editorial Advisory Board w “CyberEmpathy. Magazine of Visual Communication and New Media in Art, Science, Humanities, Design and Technology”.

Brygida Pudelko – dr, adiunkt w Instytucie Filologii Wschodniosłowiańskiej Uniwersytetu Opolskiego. Autorka książki *Ivan Turgenev and Joseph Conrad: A Study in Philosophical, Literary and Socio-Political Relationships* (Opole 2012) oraz licznych artykułów na temat związków Conrada z literaturą rosyjską.

Katarzyna Rybińska – dr, wykładowca w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Raciborzu. Zajmuje się analizą współczesnych tekstów filozoficznych i komparatystyką literaturoznawczą w epoce modernizmu europejskiego. Opublikowała książkę *Koncepcja „gry umysłu” w prozie Andrieja Biełego i Jamesa Joyce’a* (Wrocław 2007).

Monika Rzczycka – dr hab., prof. Uniwersytetu Gdańskiego, historyk literatury rosyjskiej. Autorka szeregu artykułów i 2 monografii poświęconych kulturze Srebrnego Wieku (*Fenomen Sofii-Wiecznej Kobiecości w prozie powieściowej symbolistów rosyjskich: Andrieja Biełego, Fiodora Sotoguba, Walerija Briusowa*. Gdańsk 2002; *Wtajemniczenie. Ezoteryczna proza rosyjska końca XIX–początku XX wieku*. Gdańsk 2010), współautorka i współredaktorka kilku tomów prac zbiorowych z serii *Światło i ciemność. Motywy*

ezoteryczne w kulturze rosyjskiej końca XIX–początku XX wieku. Od 2011 roku kieruje Laboratorium Niedogmatycznej Duchowości – międzynarodową pracownią badawczą działającą przy Wydziale Filologicznym UG.

Justyna Schollenberger – mgr, doktorantka w Zakładzie Antropologii Słowa w Instytucie Kultury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego i studentka filozofii w Instytucie Filozofii UW. Interesuje się zagadnieniem relacji człowiek – zwierzę w kontekście posthumanizmu i *animal studies* oraz tradycją antropologii refleksyjnej.

Ewa Szkudlarek – dr, adiunkt w Zakładzie Estetyki Literackiej Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. W swojej pracy badawczej zajmuje się teorią dwudziestowiecznego dramatu. Twórczość dramaturgiczną rozpatruje w kontekście estetyki, psychologii, socjologii, filozofii, etyki i historii sztuki. Recenzent teatralny internetowego dwutygodnika „artPAPIER” i miesięcznika „Teatr”. Autorka książki *Łęk w dramacie. Osiem esejów* (Poznań 2011).

Inna Szwed – dr hab., prof. Katedry Białoruskiego Literaturoznawstwa, kierownik Laboratorium Folklorystyczno-Krajoznawczego przy Państwowym Uniwersytecie im. A. Puszkina w Brześciu. Zainteresowania badawcze: etnosemiotyka, folklorystyka, mitologia słowiańska, literaturoznawstwo. Autorka ponad 300 artykułów naukowych, opublikowanych na Białorusi i za granicą, podręczników akademickich, a także 5 monografii (*Растительные символы белорусского фольклора*. Brześć 2000; *Дендрологический код традиционного белорусского фольклора*. Brześć 2004; *Космос и человек в дендрологическом коде белорусского фольклора*. Brześć 2006; *Словацкий фольклор: формы, жанры, поэтика*. Brześć 2010; *Мифология цвета в традиционной белорусской культуре*. Brześć 2011). Kierownik projektu badawczego «Семантика и функционирование цветового и природно-ландшафтного кодов белорусской традиционной культуры: традиции и инновации XX века» w latach 2011–2013. Członek kolegium redakcyjnego kilku pism naukowych: «Миф и фольклор» (Lwów), «PAX SONORIS» (Astrachan), «Веснік Брэсцкага ўніверсітэта. Серыя 3. Філалогія. Педагогіка. Псіхалогія», i encyklopedycznego słownika *Белорусская мифология* (Minsk 2011). Redaktor naukowy i inicjator almanacha «Остромечевская рукопись». Współautor encyklopedii *Белорусский фольклор* (Minsk 2005–2006), *Республика Беларусь* (Minsk 2008). Członek Komisji Naukowej International Organization of Folk Art (IOV).

Justyna Tymieniecka-Suchanek – dr hab., literaturoznawca. Pracownik Zakładu Historii Literatury Rosyjskiej Instytutu Filologii Wschodniosłowiańskiej Uniwersytetu Śląskiego. Napisała kilkadziesiąt artykułów i recenzji naukowych. Autorka 2 monografii: *Proza Walerija Briusowa wobec kultury. W poszukiwaniu analogii historycznych* (Katowice 2004) i *Literatura rosyjska wobec upodmiotowienia zwierząt. W kręgu zagadnień ekofilozoficznych* (Katowice 2013), współredaktorka (współ z B. Stempczyńską) książki *Tekst – rzecz – egzystencja w literaturach słowiańskich* (Katowice 2009). Publikowała m.in. w: „Ruchu Literackim”, „Slavii Orientalis”, „Przeglądzie Rusycystycznym”, „Anthropos?”, „Wakacie”, „Dzikim Życiu” i w monografiach zbiorowych. Zainteresowania naukowe: literatura rosyjska, idee etologii w dyskursie humanistycznym, ekofilozofia, *animal studies*, zoosemiotyka, bioetyka. Pomysłodawczyni i orga-

nizatorka cyklu interdyscyplinarnych konferencji naukowych „Człowiek – Inny/Obcy Byt”. Inicjator, założycielka i kierownik interdyscyplinarnej pracowni badawczej pod nazwą Laboratorium Animal Studies Trzecia Kultura (LAS TK), które zostało afiliowane 31 marca 2014 r. przy Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego.

Jarosław Wach – mgr, doktorant na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu M. Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Sekretarz redakcji kwartalnika literackiego „Akcent”; członek Rady Programowej Wschodniej Fundacji Kultury „Akcent”. Autor ponad 50 tekstów ogłaszanych w Polsce i za granicą; redaktor naukowy m.in. tomu *(Od)nowa – znowu – na nowo. Rekapitulacja* (Lublin 2012). Pomysłodawca i organizator cyklu międzynarodowych interdyscyplinarnych konferencji naukowych „Wspólne drogi”.

Ewelina Wałag – mgr, absolwentka Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, gdzie ukończyła filologię polską ze specjalizacją dziennikarską oraz studia podyplomowe: język polski jako obcy, etyka dla nauczycieli oraz *gender studies*. Obecnie odbywa studia stART! w Warszawskiej Szkole Filmowej. Nauczycielka języka polskiego i etyki w Liceum Ogólnokształcącym im. A. Mickiewicza w Górze. Interesuje się szeroko pojętymi kwestiami genderowymi.

Anna N. Wilk – mgr, doktorantka w Instytucie Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Wrocławskiego. Prowadzi badania nad archetypami w rosyjskiej literaturze grozy. Interesuje się legendami i mitami z różnych stron świata. Pisze felietony i recenzje utworów z zakresu kultury popularnej. Pracuje na rzecz Dolnośląskiego Festiwalu Nauki.

Monika Izabella Zielińska – dr hab., adiunkt w Zakładzie Historii Literatury Rosyjskiej Instytutu Rusycystyki na Wydziale Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego. Autorka monografii *Obrzeża i dale leśne. Motywy sylwiczne w prozie rosyjskiej XX wieku* (Warszawa 2010) i artykułów poświęconych motywom przyrodniczym. Zakres zainteresowań badawczych: literatura rosyjska drugiej połowy XX wieku i XXI stulecia, kultura rosyjska od czasów staroruskich po współczesność.

Indeks osobowy

- Abrams Meyer Howard 369
Achleitner Friedrich 357
Adamowski Jan 142
Adorno Theodor Ludwig Wiesengrund 363
Agamben Giorgio 239, 264, 282, 316, 317
Akimow W.M. 123
Alberowa Zofia 304
Alejchem Szolem, właśc. Salomon Rabinowicz 66
Alichniewicz Anna 182, 232, 390
Alto Aalvar 353
Amsterdamski Stefan 162
Antonik Dominik 423
Apanowicz Franciszek 128
Arcimboldo Giuseppe 383
Arciszewska Katarzyna 213, 215, 423
Artmann Hans Carl 357
Arystoteles 206
Astafjew Wiktor Pietrowicz 125, 130
Attfield Robin 10
Audubon John James 352
- B**
Bachelard Gaston 175
Bacon Francis 354
Badmington Neil 282
Bakke Monika 110, 161, 162, 166, 168, 170, 188, 190, 194, 195, 197, 312, 335, 340, 361, 391, 392, 394
Balbierz Jan 69, 153
Balbus Stanisław 151, 191, 195, 200, 202
- Balzac Honoriusz 364
Banasiak Bogdan 120, 183, 257
Bańko Mirosław 257
Bańkowska Maria 347
Bańkowski Stanisław 347
Baran Bogdan 147, 254, 283, 284
Baran Józef 133
Barańczak Stanisław 189
Bartalucci Andrea 157
Barthes Roland 167
Bartmiński Jerzy 35, 37
Baudelaire Charles 364, 365, 389
Bauman Janina 364
Bauman Zygmunt 188, 189, 284, 364, 365
Baumgart Anna 358
Bayer Konrad 357
Bazińska Barbara 36, 40
Bednarek Stefan 332
Belinsky Vissarion 51
Benjamin Walter 72, 76, 77, 91, 93, 364
Bentham Jeremy 112, 326
Berger John 134, 230, 231, 234, 235, 239
Berleant Arnold 189
Berry Donald 273, 274, 277, 280
Berta Luca 110
Berto Graziella 110
Besant Annie 64
Best Otto 173
Betley Monika 134

- Bettarini Rosanna 113
 Biegeleisen Henryk 43
 Bielaniń Andriej 207–209
 Bielawski Maciej 289
 Biełocwietow Nikołaj 69
 Bięły Andriej, właśc. Boris Bugajew 69
 Bieniecki Ireneusz 423
 Bieńczyk Marek 167, 232
 Bierdiajew Lidia 305
 Biernat Elżbieta 69, 423
 Bińczyk Ewa 337
 Biriukow Paweł 66
 Blake William 62
 Bloom Harold 77, 82, 91
 Blue Adrienne 173, 174
 Błaszczak Monika 423
 Bławawska Jelena P. 67
 Bobis Laurence 245, 246
 Boehme Jakub 269
 Böhme Gernot 312, 336
 Bolecki Włodzimierz 299
 Bolewski Jacek 370
 Bondy François 298
 Bonheur Rosa 352
 Borowiecki Andrzej 369
 Botkin Vasily 51
 Boy-Żeleński Tadeusz 316
 Brace William 403
 Brach-Czaina Jolanta 162, 165, 338–341, 343, 389
 Branicki Wacław 283
 Brecht George 355
 Brod Max 299
 Brodzki Józef 204
 Brogowski Leszek 175
 Browne W.N. 406
 Brzozowski Stanisław Marian 333
 Buber Martin 162, 269–280
 Buchanan Brett 315, 317–319
 Budzyńska Magdalena 138
 Bugajewa Kławdia 69
 Bugajski Leszek 137, 138
 Bugler Caroline 349
 Buonanni Filippo 155
 Burkert Walter 112
 Cage John 355
 Calarco Matthew 322
 Calasso Roberto 76, 90
 Cameron James 381, 385
 Campailla Sergio 111
 Campbell John 160
 Campbell Timothy 351
 Cariolato Alfonso 117
 Carlson Maria 63
 Carpenter John 381–383
 Carpenter Stephen 251
 Cavanagh Clare 189
 Chagall Marc 353
 Chapajewa Dina 216
 Cherna Galina 207
 Chien-Hsun Chen 406
 Chmiel Aneta 424
 Chojecki Andrzej 205
 Chołody Mariusz 163
 Christoforowa Kleopatra 69
 Chuen-Tsai Sun 406
 Ciołkowski Konstanty Edwardowicz 291–293
 Cioran Emil 229, 231–235, 239, 241, 296–310
 Cirlot Juan Eduardo 247
 Clarke Arthur C. 381
 Cockell Charles 10
 Collins Richard 381
 Conrad Joseph 49–53, 57–60, 426
 Consolo Vincenzo 149–155, 157–159
 Constable John 350
 Contini Gianfranco 113
 Cooper Jean C. 173
 Coren Stanley 325, 326
 Cosimo Piero di 348
 Courtine Jean-Jacques 170
 Cuyp Albert 350
 Cwojdzńska Anna 163
 Czaja Dariusz 133, 134, 163, 168, 239
 Czajkowska Agnieszka 160
 Czarnacka Agata 164, 254, 314
 Dal Fabbro Beniamino 111
 Darwin Karol 134, 318

- Dąbrowska Anna 411
Dąbrowska-Czoch Maria 424
D'Eaubonne Françoise 394
DeGrazia David 134
Deleuze Gilles 183, 315, 319, 324, 374
Derrida Jacques 96, 97, 99, 101, 103, 107, 109, 110, 112, 113, 116, 117, 121, 122, 187, 338, 348, 349, 358
Deszczak Eugeniusz 412, 413
Dewey John 162
Diderot Denis 191
Diwow Oleg 209, 210
Doktor Jan 270
Domańska Ewa 187, 284, 337
Domański Piotr 312
Dorak-Wojakowska Lilianna 192, 194
Doroszewski Witold 42
Dostoyevsky Fyodor 49, 50
Dubuffet Jean 354, 355
Dudek Zenon Waldemar 164
Dumézil Georges 205
Dürer Albrecht 349
Durozoi Gerard 354, 355
Dwulit Anastazja 298
- Eco Umberto 377, 378
Ekier Jakub 78, 79
Eliade Mircea 34, 44, 152, 156
Engelking Anna 33–35, 38, 39, 42, 44, 46
Ensor James 353
Epstein Michaił Naumowicz 10, 286–292, 295
Esposito Roberto 351, 358, 359
- Fabritius Carel 350
Faivre Antoine 63
Fallon Michael 381
Falski Maciej 305
Fancher Hampton 381
Faryno Jerzy 169
Fedewicz Maria Bożenna 369
Fhaner Stig 161
Ficowski Jerzy 96
Flaubert Gustave 50
Florley Robert 381
Fontenay Élisabeth de 108
- Forstner Dorothea 78, 243
Fort Garrett 381
Foucault Michel 120, 257, 283, 335, 337, 358
Francewicz Anatol 208
Franciszek z Asyżu, św. 130
Frazer James George 131
Frąckowiak Joanna 424
Freeborn Richard 52, 54
Fromm Erich 147
Frydryczak Beata 364
Fuchs Thomas 161
Fukuyama Francis 163
- Gajewska Grażyna 166, 187, 188, 193, 195, 202, 250, 251, 255, 260, 264
Gardner Allen 330
Gardner Beatrix 330
Garnett Constance 49, 50
Garnett Edward 49–51
Gaudi Antoni 353
Gawrilina Olga 424
Gaze Mateusz 40
Gdula Maciej 254
Gee F.C. 406
Gemra Anna 209, 210
Genzmer Synne 357
Gernet Louis 85
Giger Hans Rudolf 383
Gioanola Elio 120
Girard René 209, 382
Giuliani Alfredo 158
Godlewski Stanisław 251
Goebel Rolf J. 80, 87
Goffis Cesare Federico 111
Gogh Vincent van 362
Gołaszewska Maria 376, 377, 380
Gołuński Mirosław 160
Gombrowicz Witold 101, 102, 424
Goszczyńska Mirosława 209
Gralewicz-Wolny Iwona 424
Gray Richard T. 80, 87
Greenwalt David 251
Gromek-Illeg Joanna 177
Gross Ruth V. 80, 87
Grözinger Karl Erich 73–77

- Grzegorzczuk Anna 284
 Guattari Felix 183, 324
 Guczalska Katarzyna 191
 Güntner Jan 73
 Gustawicz Bronisław 35–37, 41
 Guze Joanna 364
 Gwóźdź Andrzej 161
- H**
 Hall Calvin S. 160
 Hallevy Gabriel 402, 404
 Haraway Donna 162, 312, 318, 320–326, 331, 392–396
 Harbou Thea von 381
 Haroche Claudine 170
 Harris Charlaïne 210
 Harvey George 49, 51
 Has-Tokarz Anita 206
 Hearne Vicki 322
 Heidegger Martin 147, 311, 315, 348, 352
 Heise Ursula K. 312
 Heisenberg Werner 367
 Helms Eleanor 92
 Herbert Zbigniew 171
 Herer Michał 374
 Herling-Grudziński Gustaw 366
 Heydel Magdalena 177
 Hicks Edward 351
 Hoffmann E.T.A. 207
 Holbein Hans 348
 Holm Ian 383
 Homer Winslow 352
 Hondecoeter Melchior de 350
 Hopper Edward 352, 366
 Horakova Jana 255
 Hurd Gale Anne 381
 Hurnikowa Elżbieta 160
 Huttunen Anniina 403
 Huxley Aldous 64
- I**
 Ingold Tim 313, 314, 319, 320
 Interdonato Giovanni 150–152
- J**
 Jackiewicz Zenon 411
 Jalfen Louis Jorge 298
 James Henry 50
- Janicki Łukasz 138
 Janion Maria 169
 Jantos Małgorzata 274, 277
 Janus Elżbieta 169
 Jarecki Władysław 35, 38, 40, 41, 43
 Jarry Alfred 316
 Jarzębski Jerzy 95
 Jasiorowski Albert 419
 Jawłowska Aldona 257
 Jean-Aubry Georges 50
 Jewdokimow Dorota 289
 Jęczmyk Lech 384–386
 Jędraszewski Marek 289
 Juszcak Wiesław 362
- K**
 Kac Eduardo 356
 Kadmon Adam 73, 74
 Kafka Franz 72, 73, 75–83, 86–88, 91–93, 299
 Kalenberg Angel 356
 Kamińska Anna 65, 205
 Kania Ireneusz 247, 297, 298, 300
 Kaniewska Bogumiła 137, 138
 Kant Immanuel 251, 278, 317, 318, 327, 348
 Kantola Vesa 403
 Karloff Boris 382
 Karłowicz Jan 39, 42
 Karst Roman 81
 Kartezjusz 327, 348, 352
 Kasprzak Michał 424
 Kasprzysiak Stanisław 76
 Kawamura K. 406
 Kielak Olga 40, 424
 Kiepas Andrzej 283
 King John 179
 Kisseleva Olga 356
 Klaman Grzegorz 358
 Kłocińska Agata 425
 Kobielus Stanisław 167, 210
 Kobylinski Lew, pseud. Ellis 69
 Koelb Clayton 80, 87
 Kolberg Oskar 37–42, 45
 Kołodzyński Andrzej 379
 Kołodziejak-Nieckuła Ewa 179
 Komendant Tadeusz 120, 257

- Kooning Willem de 353, 354
Kopaliński Władysław 35, 124, 208, 212, 214, 245–247, 255
Kornacka Ewa 135, 136
Korpanty Jerzy 205
Korpikiewicz Honorata 325, 327, 329
Korusiewicz Maria 189
Kosowska Ewa 153, 154
Kotula Franciszek 36, 38–41
Kouf Jim 251
Kowalczevska Joanna 160
Kowalczyk Izabela 358
Kowalkowski Alfred 81
Kowalska Bożena 327
Kowalska Magdalena 298
Kowalska Małgorzata 161, 187, 189, 257
Kowalski Piotr 36, 207, 243, 245, 247
Kozielski Marian 297
Kozłowska-Ryś Anna 173
Kozyra Katarzyna 358, 393
Kriesberg Hadea Nell 91
Kropaczewski Krzysztof 289, 425
Królak Sławomir 162
Kryczyńska Anna 173
Krygier Barbara 293
Krzeczkowski Henryk 131
Krzemieniowa Krystyna 76, 363
Krzyżanowski Julian 33
Kubacka Kamila 40
Kubitsky Jacek 161
Kubler George 180
Kubrick Stanley 380, 381
Kuciński Kazimierz 285
Kulovesi Jakke 403
Kupczyńska Kalina 356
Kutyriew Władimir Aleksandrowicz 284
Kuzañczyk Mikołaj 269
Kuzniar Alice 322
Kuzyszyn Konrad 358
Kwaterko Mateusz 264
Kwiecińska Monika 283
Kwieciński Zbigniew 283
Kydryński Juliusz 86
- Lancaster Bill 381
Landseer Edwin 352
- Lang Fritz 381, 382
Laplanche Jean 161
La Rochefoucauld François de 297
Latour Bruno 164, 254, 312–314, 318, 336, 337
Leadbeater Charles 64
Lechner Lorenz G. 403
Lee Hermione 177
Legeżyńska Anna 199, 312
Lehmanqzig S.N. 402
Lejman Jacek 336, 337, 339, 342, 343
Leman Boris, pseud. Diks 69, 71
Leonardo da Vinci 347
Leonow Leonid Maksimowicz 125, 130, 131
Leśniewski Norbert 188
Levey Michael 347, 348
Levinas Emmanuel 161, 170, 181, 352
Libera Zbigniew 163, 358
Liberek Iwona 205
Liberkowski Ryszard 162
Ligeża Wojciech 191, 199, 201
Lindzey Gardner 160
Lips Julius Ernst 204
Liszewska Małgorzata 425
Lizińczyk Lucjan 414
Loba Mirosław 289
Lorenz Konrad 326, 327
Lovejoy Arthur Oncken 153
Lovelock James 162, 163
Lucht Marc 91
Luperini Romano 119
- Łotman Jurij 169
Łukasiewicz Jacek 193, 194
Łukasiewicz Krzysztof 337, 339
Łukjanienko Siergiej 210–213
Łuszczyńska Małgorzata 170
- Maciaszek Michał 137
Maciunas George 355
Macnaghten Phil 254
Madsen Deborah L. 347
Mainwaring Daniel 381
Majer-Baranowska Urszula 36
Majewska Ewa 162

- Majewski Erazm 35, 38, 40, 41, 43
 Malicka Paulina 425
 Malinowski Bronisław 112
 Malinowski Witold 401
 Mallet Marie-Louise 97, 348
 Manacorda Giuliano 111, 112
 Mandralisca Enrico Pirajno di 150–154,
 156, 158, 159
 Márjai Sándor 300
 Marcin, św. 125
 Marcinkiewicz Paweł 425
 Margulis Lynn 160, 195, 251
 Markiewka Tomasz 189
 Marlind Mans 210
 Martuszevska Anna 205
 Maryjka Wojciech 137
 Massumi Brian 324
 Mattheus Berndt 298
 Matusiak Agnieszka 66
 Matuszewski Krzysztof 257
 Maupassant Guy de 50
 Mayenowa Maria Renata 169
 Melberg Arne 153
 Menezes Marta de 361
 Merecki Jarosław 336
 Merleau-Ponty Maurice 189, 311, 315
 Michael Linda 393
 Micińska Anna 365, 366, 369–371
 Mickiewicz Adam 371–375
 Migasiński Jacek 189
 Migus Zofia 283
 Miłosz Czesław 178, 182
 Minłowa Anna 69
 Miner Michael 381
 Mira Giuseppe Maria 151
 Modzelewska Ewa 161
 Moholy-Nagy Laszlo 355
 Montale Eugenio 108–122, 425
 Moorman Charlotte 355
 Morgan Lloyd 327
 Morgan Richard 401
 Morzyńska-Wrzoszek Beata 164
 Moszyński Kazimierz 39, 374, 375
 Mucha Alfons 368
 Muehl Otto 356
 Musiał Łukasz 77
 Muzyka Kamil 426
 Myerhoff Barbara 275
 Myśliwski Wiesław 45, 133, 135–138,
 141–147
 Naess Arne 359
 Netz Feliks 300
 Neumeier Edward 381
 Niebrzegowska Stanisława 35, 36, 43,
 44, 425
 Niecikowski Jerzy 187
 Nienacki Zbigniew 256, 258–261
 Nieracka-Ćwikiel Agnieszka 161, 395
 Nitsch Herman 356
 Niziołek Grzegorz 192
 Nola Alfonso di 204, 206
 Nolde Emil 353
 Nycz Ryszard 312
 Nyczek Tadeusz 200
 O'Bannon Dan 381
 Oboleńska Diana 69, 215, 423
 Obolevitch Teresa 285
 Obremski Krzysztof 205
 Okraska Remigiusz 333, 334
 Orłowski Hubert 76
 Ostrowicki Michał 294
 Oudry Jean-Baptiste 350
 Owidiusz 205
 Oz Amos 86, 87
 Pachciarek Paweł 78, 243
 Pałowski Jan 135, 136
 Paik Nam June 355
 Paprocki Henryk 305
 Parr Mike 356, 357, 360
 Pasieka Paweł 426
 Pawlikowska-Jasnorzewska Maria 299,
 306, 308
 Pawlikowski Jan Gwalbert 333, 334,
 340, 343
 Paz Octavio 367
 Peckinpah Sam 381
 Peoples David Webb 381
 Pers Aneta 204
 Perz Helga 298

- Petoia Erberto 204
Picasso Pablo 353
Piccinini Patricia 393
Pielewin Wiktor 213–215
Pietraszko Stanisław 332, 335, 342, 343
Pietruszewska-Kobiela Grażyna 160, 164, 168, 426
Pietrzyk Bartłomiej 163
Pindór Ewa 136
Piotrowicz Ludwik 206
Plant Sadie 395
Pobojewska Aldona 311
Pontalis Jean-Bertrand 161
Poprzęcka Maria 362
Poświatowska Halina 160–164, 166, 170, 172, 175, 176
Potocki Andrzej 162
Potter Paulus 350, 351
Powalisz Monika 251, 252, 254
Priszwin Michał Michajłowicz 125, 128–130
Prokopiuk Jerzy 64, 210
Przybylski Ryszard 372, 373
Przybyłowicz Mieczysław 417
Przybysławski Artur 153
Pudełko Brygida 426
Pufendorf Samuel von 339
- Quinzio Sergio 289
- Rabińska Krystyna 173
Rachleff Owen 205, 206
Radkowska-Walkowicz Magdalena 255, 257
Radzicki Józef 160
Rakowski Tomasz 170
Rasputin Walentin Grigorjewicz 130, 131
Reszke Robert 152, 162, 298
Rhone Christine 63
Richapin Jean 79
Riepin Ilja 66
Rilke Rainer Maria, właśc. René Karl Wilhelm Rilke 299
Rist Pipilotti 356
Robakiewicz Lech 210
Rodak Magda 156
Rodak Paweł 156
Roerich Jelena 64, 65
Roerich Nikołaj 64, 65
Rose Barbara 353
Rosińska Zofia 161
Rostworowski Emanuel 333
Roszyk Anna 163
Rousseau Jan Jakub 364
Różewicz Tadeusz 187, 188, 190, 192–203, 424
Rudnicka Anna 200
Rutecka Karolina 69, 213, 423
Rutkowski Paweł 242
Rybińska Katarzyna 426
Ryszkiewicz Marcin 160, 162, 195, 251
Ryś Leszek 173
Rzeczycka Monika 69, 213, 423, 426
- Sabasznikowa Margarita 69
Sadkowski Waclaw 86
Sandauer Artur 257
Savater Fernando 298
Schiller Claire H. 317
Schneider Norbert 348
Scholem Gershom 73, 255
Schollenberger Justyna 427
Schulz Bruno 78, 94–107
Schwitters Kurt 355
Scott Ridley 380, 381, 383, 384
Sedlak Włodzimierz 362, 363
Segre Cesare 151, 152
Seneka Lucjusz Anneusz 300
Serpell James 232
Shapin Steven 162
Shelley Mary 209
Sherwin Byron L. 259
Shmygol Oksana 177
Sicińska Edyta 207
Sidor Monika 42
Sidorek Janusz 88
Siegel Don 381–383
Siemienowicz Justyna 332, 389
Sikora Sławomir 134, 231
Sikorski Janusz 76
Silvennoinen Kari 403

- Singer Peter 133, 134, 182, 232, 390
 Skarga Barbara 189
 Skatow Nikołaj Nikołajewicz 123
 Skorupka Stanisław 35
 Skórska Ewa 244
 Skręt Rościsław 333
 Skuczyński Janusz 372
 Skwarczyńska Stefania 103
 Słupecki Lech 205, 206
 Smith J.L. 210
 Smyk Katarzyna 142
 Snyders Frans 349
 Sokel Walter H. 87
 Sokolski Jerzy 335
 Stabryła Stanisław 205, 300
 Staff Leopold 297
 Stanisław Marek 137
 Stanley Richard 381, 385
 Starobiniec Anna 242–248
 Stasiuk Andrzej 229–241, 424
 Staszczak Zofia 34
 Stefanowska Zofia 373, 374
 Stein Bjorn 210
 Steiner Rudolf 64, 68, 69
 Stewart Amy 179
 Stodolska Leokadia 404
 Stone Christopher D. 10
 Strindberg August 69
 Stróżyński Tomasz 168
 Stubbs George 351
 Stus Stanisław 414
 Sugiera Małgorzata 252
 Supa Wanda 123
 Swoboda Tomasz 170
 Szadura Joanna 35
 Szancer Jan Marcin 177
 Szczęsna Anna 182, 232, 390
 Szelińska Józefina 78
 Szkudlarek Ewa 427
 Szwed Inna 427
 Szwed Jerzy 299
 Szyjewski Andrzej 275, 276, 332, 342, 389
 Szyborska Wisława 171, 177–186, 189–192, 197–203
 Szymczak Mieczysław 184
 Szyszkin Iwan 352
 Szyszła Józef 414
 Ślubowska Anna 245
 Środa Krzysztof 64, 85
 Tałałaj Daniel 179
 Tałałaj Stanisław 179
 Tanguy Yves 353
 Tańczuk Renata 339
 Taras Katarzyna 366
 Tatopoulos Patrick 210
 Telotte J.P. 382, 383
 Teofrast z Eresos 178–180
 Tinbergen Nikolaas 326
 Tischbein Johann Heinrich Wilhelm 351
 Tischner Józef 362
 Tokarska-Bakir Joanna 364
 Tołstaja S.M. 35
 Tołstoj Lew 66, 129
 Tołstoj Nikita I. 35
 Tomczak Patrycja 337, 338, 343
 Toporow Władimir N. 34, 45
 Topp Izolda 337
 Treadwell Timothy 391, 392
 Trochimiak Jan 50
 Trzcionkowski Lech 112
 Turgenev Ivan 49–57, 59, 60, 426
 Turzyński Ryszard 78, 243
 Tygielska Hanna 153
 Tymieniecka-Suchanek Justyna 9, 427
 Tyrowicz Stanisław 77, 91
 Uexküll Jakob von 311, 315–321, 323
 Urbański Robert 299
 Urry John 254
 Uspienski Piotr 64
 Vangelis, właśc. Ewangelos Odiseas Papatanasias 384
 Verhoeven Paul 381, 385
 Vermeer Jan 350
 Vernant Jean-Pierre 85
 Viardot Pauline 54
 Vigarello Georges 168
 Vitkovska Katarzyna 215

- Wach Jarosław 138, 142, 428
 Wagner Ryszard 66
 Wałag Ewelina 428
 Waldenfels Bernhard 88
 Wasiliewa Jelisawieta 69
 Wawrzyniak Jan 187
 Welsch Wolfgang 167, 191
 Werter Jan 79
 Wężowicz-Ziółkowska Dobrośława 10
 Whale James 381, 382
 Wieczorkowska Emilia 10
 Wiernadski Władymir Iwanowicz 293
 Wierusz-Kowalski Jan 34
 Wierzchowska-Woźniak Anna 252
 Wilk Anna N. 428
 Wilkoszewska Krystyna 170
 Williams Christopher 402
 Wills David 97, 348
 Wilowski Włodzimierz 162
 Wiseman Len 210
 Wiślicki Andrzej 50
 Wiśniewska Lidia 160
 Witkiewicz Stanisław Ignacy 96, 361, 365, 366, 368–371, 373, 375
 Witkoś Stanisław 36, 40
 Wittlich Petr 369
 Wojciechowska Ewa 161
 Wojda Dorota 185
 Wojnakowski Ryszard 73, 255
 Wolfe Cary 311, 312, 322
 Wolicki Krzysztof 367
 Wolska Dorota 334, 335, 339
 Wołkowicz Anna 76, 83, 92
 Wołoszyn Maksimilian 69
 Woolf Virginia 177
 Woźniak Monika 149–151, 252
 Wójcik Mirosław 135
 Wójtowicz Dariusz 179
 Wypych-Gawrońska Anna 160
- Yarri Donna 91
 Yeazell Ruth Bernard 349
 Yueh-Hsuan Weng 406
- Zabłocki Krzysztof 304
 Zadrożyńska Anna 37
- Zagrodzki Michał 160
 Zakrzewska Wanda 78, 243
 Zannini Massimo 109
 Zaorski-Sikora Łukasz 294
 Zawada Andrzej 137
 Zeidler-Janiszewska Anna 167
 Zielińska Monika Izabella 125, 129, 131, 428
 Ziemilska Olga 147
 Ziemilski Andrzej 147
 Ziółkowska Beata 163
 Žižek Slavoj 359
 Zlatkes Gwido 273
 Zwolińska Krystyna 350
 Zych Jan 245, 367
- Żak Stanisław 136
 Żmijewski Artur 358
 Żmuda Michał 137
 Żychliński Arkadiusz 77
- Акимов В.М. 123
- Блаватская Елена П. 67
 Борейко Владимир Евгеньевич 10
- Валодзіна Татяна 15, 26
 Василенко Светлана 218–227
 Вентцель Елена Сергеевна (И. Грекова) 218
 Виноградова Людмила Николаевна 20, 22, 23, 25
- Гура Александр Викторович 17, 18
- Кабакова Галина Ильинична 23
 Кутырев Владимир Александрович 284–286
- Лукьяненко Сергей 211–213
- Малова Нина В. 68
- Набатникова Татяна 219, 221, 224, 225
 Неклюдов Сергей Юрьевич 27

Пелевин Виктор 214, 215
Петрушевская Людмила 218
Полянская Ирина 219–222
Пузыревский Валерий Юрьевич 17

Репин Илья Е. 66
Рерих Елена И. 65
Рерих Николай К. 65

Толстая Светлана Михайловна 20, 25,
28
Толстая Татьяна 218

Уилсон А. 18

Улицкая Людмила 218

Франкфорт Д.Ж. 18
Франкфорт Генри 18

Хапаева Дина 216

Циолковский Константин Эдуар-
дович 291

Швед Инна 18
Штайнер Рудольф 68

Якобсон Т. 18

Opracowanie: Justyna Pisarska

Redaktorzy

OKSANA MAŁYSA, GABRIELA MARSZOLEK, AGNIESZKA PLUTECKA

Projektant okładki

MAREK GŁOWACKI

Redaktor techniczny

MAŁGORZATA PLEŚNIAR

Korektor

MARZENA MARCZYK

Łamanie

EDWARD WILK

Copyright © 2014 by

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336

ISBN 978-83-226-2272-8

(wersja drukowana)

ISBN 978-83-8012-125-6

(wersja elektroniczna)

Wydawca

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice

www.wydawnictwo.us.edu.pl

e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 27,5. Ark. wyd. 35,0.

Papier offset. kl. III, 90 g   Cena 52 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: „TOTEM.COM.PL Sp. z o.o.” Sp.K.

ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław